

## ורבים מעמי הארץ מתייחסים – מה זה?

פורים תשפ"ב

לאחר הנס הגדול של פורים מגלה לנו המגילה שרבים מעמי הארץ מתייחסים כי נפל פחד היהודים עליהם. לפי פשוטו הכוונה היא כמו שפירשו התרגום ורש"י שהרבה מהגויים הפרסיים התגיירו, והיינו משום שפחדו מהיהודים. אבל כבר העיר ראב"ע שמתייחסים היא מלה זרה, וכוונתו בגלל הדקדוק שלא מצינו תיבה כזו בכל התנ"ך, וגם משום שהלא ענין גר הוזכר בתורה עשרות פעם, וכל פעם הוא נקרא בלשון גר – הגר בלשון גר, וכדומה, זו מלה תורנית מובהקת, וא"כ מדוע ישנה לשון המגילה לומר מתייחסים, הול"ל מתגיירים כמו בכל מקום. ועיי"ש שהציע מחמת כן שאולי הכוונה במתייחסים "שיתיחסו על שבט יהודה", ולא מובן כלל, ואולי הכוונה שמכיון שמרדכי היה משבט יהודה, ועכשיו הוא היה המלך, א"כ אולי רצו כולם להתייחס ליהודה להיות מאנשי המלך, אבל איך שייך שגר יתייחס על שבט יהודה. ועכ"פ תיבה זו קשה אצלו עכ"פ מצד הדקדוק והלשון.

אבל באמת עוד יותר מזה קשה, מדוע אנו מתפארים בזה, הלא קשים גרים לישראל כספחת, והנשמע כמו הערב רב שעלו עמם ממצרים, והרבה סבלנו מזה. אלא שתמוה ממ"נ, דהלא הגמרא ביבמות כ"ד ב' אומרת בשם מסכת גרים שלא קיבלו גרים בימי מרדכי ואסתר, וא"כ איך התייחדו אלו. וקושיא זו הקשה הגר"א, ועוד העיר שהרי מכיון שהתגיירו רק מחמת פחד א"כ לא היתה גירות גירות, ותיירץ שלכן כתוב מתייחסים והיינו שעשו את עצמם כיהודים אבל באמת אינם יהודים גמורים. וכבר הקדימו בזה הרוקח. אלא שצ"ע בזה, דהלא קיי"ל דגר שקיבל עליו מחמת פחד שבדיעבד גירותו גירות אם קיבל עליו מצוות באמת, ולפי"ד הגר"א יהיה ראיה מהקרא נגד שיטה זו, וכע"ז הקשה ברנ"ט יצחק. וכבר הסתפק בזה הרלב"ג שכתב מתייחסים ר"ל שהיו מראים עצמם שהם יהודים, או ירצה בזה שהם מתגיירים ושבבים לדת היהודים. אבל באמת צ"ע, שלפי זה שלא היו גרי אמת ורק התחזו כיהודים, א"כ תמוה באמת מדוע אנו גאים בזה, הלא אין זה אלא בעיות, שאז יהיה קשה לדעת מי יהודי ומי לא יהודי, וזה גורם בעיות גדולות, כידוע ומפורסם אפילו בזמננו.

גם תמוה מדוע התגיירו עמי הארץ הפרסיים משום שנפל פחד היהודים עליהם, הלא לכאורה היהודים לא איימו להרוג את עמי הארץ הפרסיים, דמכת היהודים היה דוקא בזרע עמלק ובכל מי שהכריז את עצמו כאויב היהודי וכשונא ישראל, לשלוח יד במבקשי רעתם, וכמו שכתוב להדיא: ויכו היהודים בכל איביהם מכת חרב והרג ואבדן ויעשו בשנאיהם כרצונם, אבל בודאי לא היו הורגים סתם פרסי, וא"כ מדוע שהם יתגיירו מחמת פחד היהודים, זה דבר תמוה לכאורה. ומצאתי באלשיך הובא בספר מנחת ערב [נדפס בארטסקרול] שעמד ע"ז וכתב וז"ל ורבים מעמי הארץ מתייחסים על כי בשב ואת תעשה נפל פחדם על העמים, בלתי היות עליהם גזירות מות רק במבקשי רעתם בלבד עכ"ל, והיינו שזה באמת לא מובן מדוע פחדו מישראל.

ולכן נראה לבאר באופן חדש (שלא כדרך רוב המפרשים), בהקדם עוד שאלה גדולה על כל אירועי המגילה, שכנראה מרצף הסיפור, כאשר אמרה אסתר לאחשוורוש כי נמכרנו

אני ועמי להשמיד להרוג ולאבד, אז נבהל אחשוורוש ובכלל לא ידע שאסתר היא יהודיה, וזה ברור בכל המשך הסיפור שלא הגידה אסתר את עמה ואת מולדתה כי מרדכי צוה עליה אשר לא תגיד, ולכן אף אחד לא ידע שאסתר היא יהודיה, ובעבר ביארנו מדוע צוה מרדכי לאסתר ע"ז. והנה לכאורה זה תימה גדולה, הלא אסתר נלקחה לבית המלך מביתו של מרדכי, וזה מפורש במגילה שמכיון שמתו אביה ואמה של אסתר והיא היתה יתומה הרי מרדכי אימץ אותה לבת, וי"א לאשה, וא"כ איך לא ידעו חכמי אחשוורוש שאם היא אומצה על ידי מרדכי היהודי, שזה לא היה סוד, שבודאי היא ג"כ יהודיה. ואפילו אי נימא כמו שאומר הגר"א שאסתר היתה מטמנת עצמה ולא גילתה את עצמה עד שגזרו שמי שיש לו נערה ולא יביאנה יומת, וכאשר גילו אותה לקחו אותה בעל כרחה, וא"כ אפשר שלא נלקחה מביתו של מרדכי ישיר, אבל אפילו אי נימא כן, הלא לאחר מכאן שבכל יום ויום מרדכי מתהלך בחצר בית הנשים לדעת את שלום אסתר ומה יעשה בה, וזה פשוט שהמלך ואנשיו היו יכולים למצוא מיד את הקשר בין מרדכי ובין אסתר, והיא הרי היתה בת דדו, והרי המידע על בגתן ותרש אמרה אסתר למלך בשם מרדכי, וא"כ איך שייך שלא ידעו אחשוורוש והמון שאסתר היא יהודיה, וכי אין זה מובן מן הסתם שיהודי כמרדכי יאמץ כבת [או ישא] אשה יהודיה ולא סתם גויה מן השוק?

וכן תמוה מה שהובא בגמ' מגילה (דף ז' א' ודף יג' א') שכל אחד ואחד נדמית לו כאומתו, והיו אומרים בפייהם זו משלנו היא, ומשמע שבאמת כל אחד סבר שהיא באה מאומתו, וזה פלא גדול שכל אלו נחלקו על זה אבל אף אחד לא הבין כדבר פשוט שהיא יהודיה מזה שהיא אשתו או בתו של מרדכי, שהיה ידוע לכולם כמרדכי היהודי.

גם תמוה לשון המגילה הדסה היא אסתר, ופירש הגר"א [והוא ע"פ מ"ד בגמ'] ששמה היה הדסה והאומות היו קורין אותה אסתר על שם אסתהר (הלבנה), והרי זה שם של עכו"ם, שנשמע כמעט כמו שם של ע"ז, וזה תמוה טפי, הלא אפילו במצרים לא שינו את שמם, וכאן היא נכנית בשם של עכו"ם? וגם תמוה חז"ל והמפרשים מדוע מזכיר שני השמות, הלא בכל המגילה היא נקראת אסתר, וא"כ מדוע צריך בכלל להציג אותה בשם הדסה, ויש בזה הרבה רמזים.

עוד יש להקשות, הרי חז"ל במגילה דף י"ב מוסרים שאחת מן הסיבות לגזרת השמיד להרוג ולאבד את כל היהודים היה משום שהשתתפו בסעודת אחשוורוש. והנה מלבד שהגמ' עצמה חזרה מזה שהרי מדוע נגזרה הגזרה על כל היהודים ולא רק על אלו שבשושן, עוד תמוה שאף שבודאי זה חטא חמור, שהרי אסור להשתתף במשתה הגוי אפילו אם המאכלים כשרים, אבל מכל מקום לא מובן מדוע תבוא גזירת שמד בשביל השתתפות בסעודת המלך, וכי מחמת חטא זה לבד נגזרה הגזרה? וגם הלא המ"ד השני סובר שהגזרה היתה משום שהשתתחו לצלם, שזה כנראה ממש ע"ז, ונמצא שהטעמים הם מהקצה אל הקצה. והנה רש"י ותוס' מבארים שהשתתחו לצלם היה בימי נבוכדנצר, ואילו מהרש"א ורע"א מציינים שמהגמ' בסנהדרין משמע שהשתתחו היתה להמן, וגם הגמ' במסקנא אומרת שהם לא עשו אלא מראה, וא"כ עדיין לא מובן מדוע באמת נתחייבו

כליה. אבל עכ"פ לכל ההסברים החטא היה חטא חד פעמי, שהשתתפו בסעודה, או שהשתתפו לצלם שלא ברור בכלל מה זה היה, וכ"ז משאיר אותנו בתימה גדולה להבין על מה באמת יצא הקצף עד שנגזר עליהם להשמיד להרוג ולאבד.

ועוד, הרי איתא בגמ' במגילה דף י"ד גדולה הסרת טבעת יותר מ"ח נביאים וז' נביאות שנתנבאו להם לישראל שכולן לא החזירו למוטב ואילו הסרת טבעת החזירן למוטב, ופירש"י שגזרו עליהן תעניות לתשובה כדכתיב צום ובכי ומספד שק ואפר יושם לרבים, ומבואר שמעשה המן חזרו ישראל בתשובה גמורה לפני הקב"ה, וזה הועיל יותר מכל מה שהנביאים הוכיחו אותם בימי הנביאים, שהרי עכשיו כבר נגמרה עידן הנבואה, ולכאורה הכוונה שהנביאים הוכיחו אותם השכם והערב ואמרו שהחורבן עתיד לבא אבל תוכחתם לא נתקבלה ונדחת ע"י בני ישראל, כלומר שלא עשו תשובה, אבל הסרת הטבעת של המן שאחשוורוש אמר והעם לעשות בו כטוב בעיניך, זה הועיל לעשות שכולם חזרו בתשובה. ולא מובן כלל איך דברי חז"ל אלו מתאימים עם הדברים הקודמים, שלפ"ז משמע שכל התשובה שעשו הוא על חטא שהשתתפו בסעודתו של אחשוורוש או שהשתתפו לצלם, שלא ברור כלל החטא, ואיך אפשר בכלל לדמות את זה לתוכחת הנביאים בימי חורבן בית ראשון שהיתה בעיקר על ע"ז ג"ע ושפ"ד, שאלו הן ג' עבירות חמורות, אבל היצה"ר ע"ז היה כ"כ חזק עד שכמעט א"א היה לעמוד כנגדו, וכמו שאומרת הגמ' בסנהדרין שמנשה אמר לרב אשי שאילו הוא היה חי בזמנו הוא היה עובד ע"ז כמוהו והיה רץ לעשות את זה, וגם אמרז"ל שלא עבדו ישראל ע"ז אלא משום ג"ע, וא"כ כל הדמיון של שתי תקופות אלו זה לזה תמוה ביותר, וגם לא מובן היטב על מה בדיוק עשו תשובה ששק ואפר יצע לרבים, ובכלל אי נימא שהיה אז ההשתתפות לצלם, א"כ זה קרה לפני הרבה שנים מקודם, והדור הצעיר שהיה חי אז בכלל לא היה זה שהשתתף לצלם, וא"כ כל הדבר לא ברור אצלנו.

ומכל התמיהות האלו נלע"ד לבאר באופן אחר לגמרי, כי צריכים לדעת ולהבין היטב מה באמת היתה הבעיה הרוחנית הגדולה של הדור ההוא שהוצרכו לשוב בתשובה שלמה עליה, ונקדים לזה מה שידוע מהרבה מקורות ומפרשים שבנין בית המקדש השני של עזרא שעלה מבבל לא"י לא היה גאולה אמיתית ומתחלה לא נועד הבית הזה להיות הבית שיתקיים לעולם, אלא אדרבה הבית נבנה ע"מ להיחרב, ומה שחזרו לארץ ישראל עכשיו אינה הגאולה העתידה. ויש לזה הרבה מקורות, וכגון הריטב"א ב"ה דף י"ח,<sup>1</sup> וכ"כ רמב"ן בספר הגאולה וז"ל כי גאולת בבל איננה גאולה שלמה. וכן ייסד המלבי"ם בספר דניאל ט' פכ"ד,<sup>2</sup> וכ"כ ביערת דבש [דרוש ד' ח"א עמ' ע"ט] וז"ל אבל כבר מבואר בכל המקורות בתנ"ך כי הגאולה בבית שני היתה רק פקידה, ואריכות הגלות המרה כבר נחתם עלינו בגלות הראשון לסיבת הפשעים מבית ראשון עכ"ל, והיינו שימי בית שני היה רק תקופת בינים, ועדיין היו תחת שעבוד מלכיות, ולכן

1. שמבאר את הגמ' שם שימי התענית נקרים צום ונקראים גם ימי ששון, ומבארת הגמ' שכל עוד שיהיה בהמ"ק השני הם יהיו ימי ששון ושמחה אבל כשיחרב בהמ"ק הם ישובו להיות ימי צום, וביאר הריטב"א שאע"פ שהיה ראוי שברגע שנבנה בהמ"ק השני יתבטלו לגמרי ימי צום הללו שנתקנו בגלות החורבן הראשון, "לפי שיודעין היו שסוף בית שני להחרב ושיהא גלות זה שאנו בו, ובנין בית שני לא חשיב להו כלי האי דלהוי

דברו ארמית ושמות החודש היו שמות הגלות כמ"כ הרמב"ן בפרשת בא, והיינו שזה היה עדיין נחשב גלות, אע"פ שהיו בא"י ואע"פ שהיה בית המקדש בנוי. אלא שאז נשאלה השאלה, מדוע נגאלו לבנות את הבית אם זה עתיד להחרב? מה התכלית של זה? וביאר ביערת דבש [דרוש י' ח"א עמ' רס"ז] וז"ל "שבפקידת עזרא לא נמחל עון בית ראשון, ורק בגלל חשש שכחת התורה בגלות בבל פקד ה' את עמו מקץ שבעים שנה". וביאור דבריו הוא כמו שביאר באמת ליעקב שבנין בית המקדש השני ע"י עזרא היה בכדי להציל את בני ישראל מחשש התבוללות וטמיעה בין העמים, כי זה מפורש בספר נחמיה יג פכ"ג גם בימים ההם ראיתי את היהודים השיבו נשים אשדודיות עמניות מואביות: ובניהם חצי מדבר אשדודית ואינם מכירים לדבר יהודית וכלשון עם ועם, וכן מצינו בספר עזרא פרק י' כל הרשימה של האנשים מבני ישראל שנשאו נשים נכריות והולידו מהם בנים ובנות משפחות שלמות, וכמו כן היה שכחת התורה עצומה בשבעים שנות גלות בבל, וצריכים לזכור שזה היה קודם תקופת תורה שבע"פ, שודאי היה תורה שבע"פ אבל זה לא היה נחלת העם, לא היו ישיבות ותלמידים, רק אנשים למדו לעצמם, אבל העם ברובו היו עמי הארץ לא ידעו כלום ושכחו את התורה, והתבוללו בעמים, וזה היה סכנה גדולה שלא יהיה את מי לגאול, ולכן סידרה ההשגחה העליונה גאולה זמנית, גאולה שנועדה להגמר אבל מ"מ היה לה תכלית מסויימת, לקבץ את בני ישראל לארץ ישראל, ולהתחיל את תקופת אנכה"ג שהם החזירו עטרה ליושנה, הם התחילו להעמיד תלמידים הרבה והתחילו להפיץ את תורת ה' בעולם, וזה גדל והתרחב עד שקמו תקופת התנאים הגדולים ואח"כ ב"ש וב"ה ואח"כ ר"ג ורשב"ג עד ר"ע ורבי ועד חתימת תקופת התנאים, וזה תקופת בית שני שנמשכה גם לאחר החורבן, וזה עיצב כלל ישראל חדש, כלל ישראל של תורה שבעל פה, כלל ישראל של גזירות כמו פת עכ"ס ובישול עכ"ס ושמן עכ"ס וסתם יינם שכל אלו נועדו למנוע את ההתבוללות הגדולה שטימעה את ישראל בתקופה שקודם לכן, ובשביל לייסד את תקופת התנאים וכוח גזירות דרבנן הוכרחו ישראל לחזור לארץ ישראל, להיות על אדמתם, והוכרחו לבנות את הבית השני שהיא לשכת הגזית שמשם יוצאת הוראה לישראל, וע"י זה הרימו קרן התורה וכל תקופת הדרבנן נוסדה אז, ואז היה כלל ישראל מחוסן והיה יכול להמשיך בתקופת הגלות שהיתה עדיין באמצע, אלא שאי אפשר היה להמשיך בה לולא העליה של עזרא ונחמיה שבנו את הבית מתחלה, ועי"ז החזירו את התורה ואת הרבש"ע לכלל ישראל.

ובאמת ליעקב על חגי תיאר את חיי היהודי בזמן גלות בבל, אינו הולך לבהכ"נ ומתפלל כי עדיין לא תקנו אנכה"ג את נוסח התפלה, בשבת הוא יכול לפתוח את החנות שלו כי עדיין לא גזרו על מו"מ ועל מוקצה, ויכל להיות עם נכריה דרך זנות לפי שיטת הרמב"ם (אם הקנאים לא יפגעו בו) שעדיין לא גזרו ע"ז, ובניו היו נכרים, וזהו גזירות נשג"ז שלא נגזרו עד בית דין

נגדר הפרץ הראשון, ולפיכך לא עקרו גזירתם לגמרי עכ"ל.

2. וז"ל וכבר התבאר ששיבת בית שני לא נחשב לגאולה המיועדת, כי הגלות תוחל מזמן הגלות הראשון בימי נבוכדנצר וימשך עד הגאולה העתידה, ושיבת ישראל בימי בית שני וישיבתם שם נחשב מן הגלות שהרי היו כבושים תחת ג' מלכיות, וזה היה לכפר יתר עונות שחטאו 490 שנים וכו'.

של חשמונאים, ורק ב"ש וב"ה גזרו י"ח דבר שהיו נגד נישואי תערובת, ורק כאשר הגויה לא יכלה לאפות לו חלות בשביל שבת אז היה מוכרח לנתק את הקשר עמה. ולכן הוצרכו גלות למחצה, ובהמ"ק למחצה, ורק אז נתהווה הצורה היהודית האמיתית.

ולפי זה נראה לחדש, שמה שאמרו חז"ל שכלל ישראל השתתפו בסעודת אחשורוש והשתחוו לצלם זה באמת אותו דבר, שבאמת איך שייך שישתתף בן ישראל בסעודה שבו מבזים את כלי המקדש, ובהכרח שבתקופת המשתה הגדול כל אלו שהשתתפו כבר שכחו מבית המקדש, הם היו מתבוללים בחברה הפרסית, וא"כ מדוע לא להשתתף בסעודה הגדולה, וזה רק סימן כמה התרחקו מהקב"ה ומחיי התורה של אבותם, וזה בדיוק כמו אלו שהשתחוו לצלם, שכל זה בא מהתבוללות, והן חבורה חבורה זו וזו שניהם לאט לאט שכחו את צור מחצבתם, וכמעט שכחו שהם יהודים, ובודאי שכחו את התורה, והתחילו לשנות את שמם ואת מלבושם, ולאט לאט שוב לא היה חילוק גדול ביניהם ובין בני העם הפרסי, כי היו נקראים בשמות שלהם ובמלבושיהם ובשפה שלהם ולא היתה להם התורה שבעל פה להגן על עצמאותם. דבודאי מה שהשתתפו ישראל בסעודת אחשורוש היה משום שחלקים גדולים של העם – בודאי לא כולם – התיימשו מהגאולה, שהזמן היה זמן חורבן בית ראשון, שסבלו צרות גדולות, צרות כמו השואה, וחלק גדול מהעם חשב שעזב ה' את עמו והניחם לגורלם, והם כבר ישארו בפרס עד סוף כל הימים, וממילא התחיל מה שהתחיל בגליות של ישראל בכל ההיסטוריה, אסמילציה אצל הגויים המקומיים, וזה תמיד קרה בפרט במדינות שנתנו שיוויון זכויות לאזרחים היהודים, הרי תמיד היהודים היו ניחא להם להשתלב במלכות הגויית, והתעשרו והחליטו לאט לאט לעזוב את מקור צורם ולהתרפות ביהדות, וישמן ישורון ויבעט. וזה מה שאומרים לנו חז"ל שהשתתפו בסעודת אחשורוש, כלומר היהודים המתבוללים שהכניסו את עצמם לתוך תערובות החיים הפרסיים של התקופה ההיא, זה היה חלק גדול מהתרבות הישראלית, וממילא זה שיקף את ההשקפה שלהם, אם הם יכולים להשתתף בסעודה שבה חגג אחשורוש את נצחון בבל על ירושלים, הרי שהיהודים האלו כבר התבוללו בתוך החברה הפרסית. ופשוט שעל עבירה כזו נגזרה עליהם גזירה איומה של להשמיד להרוג ולאבד, כי היהודים האלו נאבדו לעם היהודי בלא"ה. בקיצור האסמילציה כבר נפשטה בכלל ישראל, הרבה יהודים כבר לא נראו כמו יהודים, הם התחילו להתלבש כמו הפרסי, השמות שלהם היו שמות פרסיים, ההתנהגות שלהם היתה פרסית. זה כלל ישראל בגלות.

ואפשר שאדרבה בגלל סעודת אחשורוש שזה נהיה הסמל של היהודי המתבולל, לכן התעוררו אנכה"ג מחמת זה לגזור על בישול עכו"ם וסתם יינם ופת עכו"ם וכל הגזירות בכדי למנוע נישואי תערובת, כי זה היה מחלת הזמן, וזה היה התיקון לזה, אבל בשביל זה הוצרכו לחזור לא"י זמנית.

ועכשיו מובן היטב הדמיון של הדור הזה לדור של חורבן בית ראשון שהתריעו עליו הנביאים ולא שמעו אליהם

כלל, כי כמו בתקופת בית ראשון גם כאן עבדו בני ישראל ע"ז, אמנם אולי לא במזיד ובמרד, אבל מחמת שכחת התורה וצרות הגלות, הם איבדו את הקשר להקב"ה ולא עבדוהו, ועברו על איסורי ג"ע ברבים עד שחצי העם היה נשוי לנשים נכריות ובניהם היו גויים ר"ל, וזה אולי עוד יותר חמור ממה שאירע בזמן המקדש, ולכן אילו היתה עכשיו תקופת הנביאים היה הקב"ה שולח את הנביאים להתריע לבני ישראל על עזבם את תורתו, אבל עכשיו זה תקופת הסתר פנים, בהמ"ק חרב ושוב אין הנביאים באים להתריע, ולא היה מקשיבים לנביאים, ולכן סידר הקב"ה שאחשורוש והמן יגזרו על היהודים להשמיד להרוג ולאבד, ופחד הצרה הגדולה הזו תעורר את בני ישראל לעשות תשובה המונית, שלשה ימים של תענית, שק ואפר יצע לרבים, זה היה תשובה המונית של כל חלקי העם, שהם בני ישראל, והם צריכים לעבוד את ה', וללמוד תורה, ולהסתלק מהגויים, ולגרש את הנשים הנכריות, וכל זה השיגו ע"י הסרת הטבעת, ולכן מבינים אנו את הקשר ואת הדמיון של חז"ל.

אסתר, שהיתה יתומה מאב ואם, אין לנו שום מידע על ההורים שלה, בת אביחיל, אבל מי הוא ומה הוא לא ידוע, אבל שם אסתר הוא שם פרסי, כי מרדכי היה אמן [ועיין ברוקח שאמן הוא מלשון ואהיה אצלי אמן, והיינו שלימדה תורה, ואפשר שהוא משום שהיא באה מבית מתבולל] את הדסה, כלומר מרדכי שאימץ אותה נתן לה שם יהודי, אבל שמה הרשמי אצל המלוכה היה אסתר, כך קרא אותה אחשורוש [וכן נראה מדברי חז"ל במגילה דף י"ג ע"א הדסה שמה ולמה נקרא שמה אסתר כו' ר' נחמיה אומר לפי שהיו אוה"ע קורין אותה בשם אסתרת], וממילא מכיון שכבר היתה התבוללות, וא"כ היהודים בפרס כבר לא היו מצויינים, הם כבר היו מעורבבים בחברה הפרסית, וממילא יכול יהודי לגדל פרסי או פרסיה, או אפילו לישא לאשה פרסיה, כי כן עשו הרבה יהודים שהיו מעורבבים בחברה הפרסית, ואפילו אם היו היהודים שומרי תורה ומצוות, אבל זה לא היה בפרסום, זה לא היה בריש גלי, זה היה רק בצנעא, אבל כלפי חוץ הם השתלבו בחברה הפרסית, ועל זה באמת ירד החרון עליהם ונגזרה גזירת שמד עליהם<sup>3</sup>.

והיינו משום שכך היא דרכו של הקב"ה, שכאשר הוא רואה שעם ישראל מתבולל בגויים, זה נגד המציאות שלהם, עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב, אסור לישראל להיות חלק מהתרבות הפרסית והגויית בכל מקומות מושבותיהם, ואם הם מתערבים עד שאי אפשר להכיר בינם ובין הגוי, או אז ניתכת עליהם גזירה מן השמים, ופתאום יודעים כולם מי הוא יהודי, כי הגזירה היא על כל היהודים, ומי שהוא יהודי נכלל בגזירה ואף שהוא מתבולל, וכל אחד יודע שזה בדיוק מה שאירע בגרמניה הנאצית, שהיו שם יהודים שהתבוללו כבר שלשה או ארבע דורות, והיו גרמנים לכל דבר, ופתאום בא המן-היטלר וכל היהודים שוים, ועל כולם נגזרה הגזירה. זה מציאות הגלות בכל אופניה.

כששבו היהודים בתשובה, והזניחו את התרבות הפרסית, וצמו וקראו לאלקים לשלשה ימים וזיהו את עצמם

אבל עכ"פ לא ידעו אם אפשר לסמוך עליה ובפרט לאחר שהזמינה את המן, וזה פלא, וכי חשבו שאסתר היהודיה לא תעמוד ותגן עליהם ותעשה ככל מה שיכולה בשביל עמה ומולדתה? ולפי"ד אפשר שלא ידעו להדיא.

3. ואפשר שגם בני ישראל לא ידעו להדיא מי היא אסתר ומה היא מקור מחצבתה, דהרי מצינו בגמרא שאסתר הזמינה את המן למשתה משום שלא יאמרו ישראל אחות יש לנו בבית המלך ויסיחו דעתם מן הרחמים, ומשמע שבני ישראל ידעו שאסתר היא יהודיה [אף שזה היה סוד צבאי]

כיהודים, כלומר על ידי הגזרה פתאום נהיה ברור מי הוא יהודי ומי לא, גדולה הסרת טבעת ממ"ח נביאים, כי הפרסיים גזרו מיתה על כל יהודי, אז שב חרון אף ה', ונתבטלה הגזרה כמו שהורה להם מרדכי, ואז פתאום השתנה כל המצב, כי ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, וחז"ל אומרים לנו אורה זה תורה, שמחה זה יו"ט, ששון זו מילה, ויקר תפילין, וביאור הדבר שפתאום התחילו להתנהג עם היהדות שלהם לא בצנעא ובמרתף כאנוסים, אלא התגאו ביהדותם, התרוממו ביהדותם, ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור וכו' וממילא ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, כלומר שמירת המצוות שוב לא היה ממה להתבייש וממה להתחבא, אלא יצא מלפני המלך, ברחוב באמצע שושן הבירה, פתאום התהלכו היהודים עם תפילין בראש וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליהם. כאן נגמרה ההתבוללות.

והנה מובא ברמ"א שו"ע יו"ד סי' רס"ח סי"ב בהלכות גרים בשם הנמו"י וז"ל ישראל מומר שעשה תשובה א"צ לטבול רק מדרבנן יש לו לטבול ולקבל עליו דברי חבירות בפני ג', עכ"ל, והש"ך והגר"א ציינו לדברי הרמ"א גם בסי' רס"ז ס"ח שעכו"ם שהתגייר וחזר לגיותו לכתחלה חוזרין ומטבילין אותו למעלה בעלמא, והמקור בחז"ל לזה ציין הגר"א לאדר"נ ס"ח ששם כתוב מעשה בריכה אחת ו' שהיתה שרויה בין העכו"ם אוכלת משלהם ושותה משלהם כו' הטבילה כדי שתטהר וכו', ועיין במג"א סי' שכ"ו סק"ח שפסק לדינא שמומר שרי לטבול בשבת כיון דאינו מדאורייתא. ביש"ש יבמות פ"ד ס"ב פסק שמומר המנהג הוא לחייבו טבילה, וזה הובא בט"ז וכתב שהמנהג הוא גם לגלחו קודם. וכן מצינו בלקט יושר שמומר

צריך טבילה לפני ב"ד, ויש לזה הרבה מקורות. הרי שדבר זה היה נהוג בכל הזמנים. ויש פוסקים הסוברים שמומר שחזר בתשובה צריך להטביל כליו, והרי הוא כגר.

וממילא אומר הפסוק שבכל מדינה ומדינה כאשר דבר המלך ורתו מגיע שמחה וששון ליהודים משתה ויום טוב, ורבים מעמי הארץ מתיידיים, כלומר מתיידיים אין פירושו דוקא מתגיירים במובן הפשוט, אלא שכמו שמצינו בלשון חז"ל מתיוונים, והיינו שהיו אלו יהודים שהתחילו להתנהג כמו יוני, ובודאי אי אפשר להתגייר להיות יוני, אלא מתנהגים כמו יוני, זה מתיוון, וכמו כן כאן אפשר לומר שעמי הארץ, כלומר היהודים המתבוללים, עמי הארץ כפשוטם, שהיו רחוקים מהיהדות, פתאום הם התחילו להתייחד, להרחיק את עצמם מהתבוללות והע"ז של פרס [ואפשר לשון מתיידיים הוא לפי מה דאיתא במגילה יג א שכל הכופר בע"ז נקרא יהודי], לאו דוקא להתגייר כמו גוי גמור, אלא להתייחד, לחזור לכור מחצבתם ואפשר שאז נתבסס המנהג הזה שצריכים לטבול את המומרים החוזרים בתשובה, להראות שהם יהודים, להיות יהודי בגאון, עם הציצית בחוץ, והגמרא ביד, והתפילין בראש ושוב לא כיהודי מתבולל, מדוע כי נפל פחד היהודים עליהם, כלומר נפל עליהם פחד היהדות, ובכך תן פחדך, שראו את הנס הגדול, וחזרו בתשובה שלמה לפני הרבש"ע מחמת יר"ש, וזה הקיימו וקבלו של כלל ישראל, וזה הוא הנס פורים של כל אחד ואחד גם בימינו, ולכן וזכרם לא יוסף מזרעם, כלומר ההצלה הישראלית מידי ההתבוללות הוא דבר שחוזר על עצמו שוב ושוב, זה מהלך ההיסטוריה, ותמיד יש סכנת השמדה עד אשר יחזרו לצור מחצבתם, ולכן לא שייך שזה יבטל לעולם, עבג"צ.